

ใบความรู้ เรื่อง พื้นฐานการอ่านจับใจความสำคัญ
 หน่วยที่ ๓ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๖ เรื่องพื้นฐานการอ่านจับใจความสำคัญ
 รายวิชาภาษาไทย รหัสวิชา ทช๑๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

การอ่านจับใจความสำคัญ หมายถึง การอ่านที่มุ่งหาสาระของเรื่อง (ใจความสำคัญ+ส่วนขยายใจความสำคัญ) เช่น เก็บจุดมุ่งหมายสำคัญของเรื่อง เก็บเนื้อเรื่องที่สำคัญ เก็บความรู้หรือข้อมูลที่นำเสนอใจตลอดจนแนวความคิดหรือทัศนะของผู้เขียน

ใจความสำคัญ หมายถึง ข้อความที่เป็นแก่นของเนื้อความ ครอบคลุมในประโยคอื่น ๆ ในย่อหน้านั้นหรือเป็นประโยคที่สามารถเป็นหัวเรื่องของย่อหน้านั้นได้ หากตัดประโยคอื่นออก ยังมีเนื้อความที่สมบูรณ์ครบถ้วน

ทั้งนี้ใจความสำคัญ อาจเรียกได้หลายอย่าง เช่น ข้อคิดสำคัญของเรื่อง แก่นของเรื่อง แนวคิดหลัก เป็นต้น ไม่ว่าอย่างไรก็ตาม ใจความสำคัญก็คือสิ่งที่สำคัญที่สุดของเรื่อง

ใจความรอง หรือ พลความ คือ ข้อความที่ทำหน้าที่ขยายใจความให้ชัดเจน เด่นชัดขึ้น ถัดถัดพลความสารก็ยังไม่เปลี่ยนแปลง พลความมักจะเป็นการอธิบาย การยกตัวอย่าง การเปรียบเทียบ การให้เหตุผล เป็นต้น

ลักษณะของใจความสำคัญ

๑. ใจความสำคัญเป็นข้อความที่ทำหน้าที่ครอบคลุมสาระของข้อความอื่น ๆ ในตอนนั้น ๆ ข้อความนอกนั้นเป็นเพียงรายละเอียดหรือใจความรองเท่านั้น
๒. ใจความสำคัญของข้อความหนึ่งหรือย่อหน้าหนึ่งส่วนมากจะมีเพียงประการเดียว
๓. ใจความสำคัญส่วนมากมีลักษณะเป็นประโยค อาจจะเป็นประโยคเดียวหรือประโยคซ้อนก็ได้ แต่ในบางกรณีใจความสำคัญไม่ปรากฏเป็นประโยค เป็นเพียงใจความที่แฝงอยู่ในข้อความตอนนั้น ๆ
๔. ใจความสำคัญที่มีลักษณะเป็นประโยคส่วนมากจะปรากฏอยู่ต้นข้อความ

แนวทางการอ่านจับใจความสำคัญ

การอ่านจับใจความสำคัญให้เข้าใจง่ายและรวดเร็ว ผู้อ่านควรมีแนวทางและพื้นฐานดังนี้

๑. สืบสวนส่วนประกอบของหนังสือ เช่น ชื่อเรื่อง คำนำ สารบัญ ฯลฯ เพราะส่วนประกอบของหนังสือจะทำให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องหรือหนังสือที่อ่านได้กว้างขวางและรวดเร็ว

๒. ตั้งจุดมุ่งหมายในการอ่านเพื่อเป็นแนวทางใช้กำหนดวิธีอ่านให้เหมาะสมและจับใจความ

หรือหาคำตอบได้รวดเร็วขึ้น โดยจับใจความให้ได้ว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร แล้วนำมาสรุปเป็นใจความสำคัญ

๓. มีทักษะในการใช้ภาษา สามารถเข้าใจความหมายของคำศัพท์ต่าง ๆ มีประสบการณ์ หรือ ภูมิหลังเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน มีความเข้าใจลักษณะของหนังสือเพราะหนังสือแต่ละประเภทมีรูปแบบการ แต่ง และเป้าหมายของเรื่องที่แตกต่างกัน
๔. ใช้ความสามารถในด้านการแปลความหมายของคำ ประโยค และข้อความต่าง ๆ อย่างถูกต้องรวดเร็ว

สรุปการอ่านจับใจความสำคัญ หมายถึง การอ่านที่ต้องการแยกแยะเรื่องที่อ่านให้ได้ว่าส่วนใด เป็นใจความหรือข้อความที่สำคัญที่สุด และส่วนใดเป็นข้อความประกอบหรือใจความรอง

การจับใจความสำคัญจะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจว่าผู้เขียนต้องการสื่ออะไรอย่างถูกต้อง โดยผู้อ่าน ต้องใช้ความสามารถทางภาษา ประสบการณ์หรือภูมิหลังในการแปลความหมายของคำ ข้อความ เพื่อจับ ใจความได้รวดเร็วขึ้น

หลักการอ่านจับใจความสำคัญ

การอ่านข้อความที่เป็นเรื่องยาว ๆ จะต้องสรุปใจความสำคัญของเรื่อง ในลักษณะการย่อ ความ โดยมีขั้นตอนการอ่าน ดังนี้

๑. ตั้งใจอ่าน มีสมาธิในการอ่าน
๒. อ่านเรื่องรวมนั้นอย่างคร่าว ๆ แต่ต้นจนจบเรื่อง
๓. สรุปหรือจับใจความสำคัญว่าเป็นเรื่องอะไร มีใคร ทำอะไร กับใคร ที่ไหน เมื่อไร ทำ อย่างไร ซึ่งการตั้งคำถามไม่จำเป็นต้องเหมือนกันทั้งหมด อาจเปลี่ยนไปตามเงื่อนไขของงานเขียนได้
๔. ทบทวนความบางตอน หรือสาระบางเรื่องที่ยังไม่เข้าใจไม่ชัดเจนให้เข้าใจ
๕. สังเกตดูว่าผลสุดท้ายของเรื่องนั้น ๆ เกิดอะไรขึ้นบ้าง
๖. พิจารณาว่าเรื่องมีสาระหรือความสำคัญอยู่ที่ใด มีแนวคิด คติธรรมหรือคำสอนแก่ผู้อ่าน อย่างไรบ้าง
๗. สรุปความคิด ทำบันทึกช่วยจำ ย่อความ ตอบคำถาม หรือทำกิจกรรมต่าง ๆ ตาม วัตถุประสงค์ของการอ่าน
๘. ถ้าเรื่องที่อ่านเป็นบทหรือกรอน ต้องถอดคำประพันธ์เป็นร้อยแก้วก่อน แล้วจึงสรุป ใจความสำคัญของเรื่อง

ตัวอย่างการอ่านจับใจความสำคัญ

หลังฤดูเก็บเกี่ยว เกษตรกรมักปลูกพืชอายุสั้นและทนแล้ง พืชที่เหมาะสม ได้แก่ พืชตระกูลถั่ว แต่ถ้าปลูกโดยวิธีการหว่านจะพบปัญหา เพราะมีวัชพืชรบกวนกับต้นถั่ว จึงยากแก่การกำจัดวัชพืช ทำให้ได้ผลผลิตต่ำ

วิธีการสรุปใจความสำคัญ

ใคร	เกษตรกร
ทำอะไร	ปลูกพืชตระกูลถั่ว
เมื่อไร	หลังฤดูเก็บเกี่ยว
อย่างไร	ใช้วิธีหว่าน
ผลเป็นอย่างไร	วัชพืชรบกวน ได้ผลผลิตต่ำ

สรุปใจความสำคัญ

เกษตรกรปลูกพืชตระกูลถั่วหลังฤดูเก็บเกี่ยว
ถ้าใช้วิธีหว่านทำให้วัชพืชรบกวนได้ผลผลิตต่ำ